

BETHAN
1906
TOKYO

BERÉNY RÓBERT (1887-1953)**Kertes ház, 1906**

Olaj, vászon papírlemezen, 37,5x50,5 cm

Jelezve jobbra lent: Berény 1906 Tótfalu

Kezdő ár: 5 500 000 Ft / 18 333 EUR

Becsérték: 7 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimated value: 23 333 – 33 333 EUR

AUKCIONÁLVA:

- BÁV 53. árverés, 15. tétel

PROVENIENCIA:

- korábban Oltványi-Ártinger Imre tulajdonában

FELTEHETŐLEG KIÁLLÍTVA:

- „Nyolcak” kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1911.

KIÁLLÍTVA:

- Berény Róbert emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1963. katalógus: 8.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Magyar vadak Párizstól Nagybányáig (1904–1914). Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2006. március 21. – 2006. július 30. katalógus: 4.
- A Nyolcak. Centenárium kiállítás. Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010. december 10. – 2011. május 1. katalógus: 1.

PÁRIZS

„Az új törekvések eredményei akkortájt tudatosultak szélesebb körben, amikor Berény Párizsba érkezett (1905). Szabad szellemű társaihoz hasonlóan ő is a Julian Akadémiára iratkozott be, Jean Paul Laurens tanítványai közé. Gyorsan kitűnt remek rajzkészségével, de fél évnél tovább nem tudott megmaradni. 1904-ben Cézanne-nak, 1905-ben Seurat-nak volt kiállítása Párizsban, s ugyancsak 1905-ben láthatta Matisse-nak és társainak, a Fauves-nak új alkotásait az őszi szalonban. Ettől kezdve Berény palettáján is a ragyogó színek: a vörösek, a rózsaszínek, az okkerek és a narancssárgák, ezenkívül a kékek, kékesszürkék és smaragdzöldek bővérű bátor sokadalma jelent meg.” Így összegzi Szij Béla Berény stílusának alakulását 1905 környékén. Az alig 19 éves festő, Czóbel mellett ekkor már a magyar Fauve-ok egyik legeredetibb figurája, aki felettébb könnyedén vetkőzte le magáról indulásának Munkácsys és Rembrandtos reminiscenciáit.

Talán épp fiatalos lendületének tudható be, hogy gyorsan s ösztönszerűen érzett rá a Fauve-ok jelentőségére. Talán még Czóbelnél is bátrabban alkalmazta a posztimpresszionizmus és a Fauve-ok laza, dekoratív képszerűségi elveit. Már 1906-ban új stílusú képeivel szerepelt a Salon d’Automne tárlatán, ahol felfigyeltek rá a kritikusok is. Ekkor kapja az azóta már elhíresült jelzőt: a Fauve-oknak nevet adó Louis Vauxelles a fenti kiállításról írott kritikájában „apprenti fauve”-ként, azaz Fauve tanoncként aposztrofálta, s a Matisse körül csoportosuló Vadak közé sorolta kiállított munkáit.

Az 1908-tól ugyancsak Matisse szűk köréhez tartozó, Max Weber így emlékezett vissza az ifjú magyar festőre: *„...Egy életre szóló vonzalom és Berény Róbert drága emléke 1906 tavaszán Párizsban plántálódott belém. [...] Kora ifjúságától kezdve szemben állt az akadémiai diszciplínákkal. Húsz éves korához képest érettség benyomását keltette, és olyan alapvető esztétikai törvényeket értett meg, ami csak nálánál jóval idősebb emberről lett volna feltételezhető...”*.

TÓTFALU

Berény 1905-ben és 1906-ban készült képein az akadémizmus és naturalizmus hagyományaitól való elszakadás gyors folyamatának jegyei figyelhetők meg. A jelzés tanúsága szerint tárgyalt művünk Tahi-Tótfalun készült, s minden bizonnyal az 1906-os év nyári hónapjainak termése: *„Berény 1906 tavaszának legvégén néhány hónapi vakációra hazautazott Budapestre, hogy felkészüljön élete első nemzetközi megmérettetésére, a párizsi Salon d’Automnra, amely a korszak legfontosabb kiállításának számított. Megfestette édesapja és egy F. M. monogramú író (Fenyő Miksa, Füst Milán, Molnár Ferenc?) képmását, majd a nyári hőség idejére a Duna-menti Tahi-tótfalúra költözött, hogy ott is fessen néhány képet, amelyeket majd Párizsba vihet. Ekkor készült a Kertes ház (mgt) és a Gyermekek a kertben (MNG) című festménye, s utóbbit a már említett képmásokkal egyetemben 1906 októberében be is mutatta a párizsi Őszi Szalonon.”* – idézi fel a Tótfalusi nyarat Barki Gergely a festő készülő monográfiájának szerzője.

Jelen képünk szűk képkivágata, tudatos képszerűsítése, valamint dekoratív koloritja egyértelműen a francia vadak modorát tükrözi. A házfal és a kerti út által meghatározott perspektívikus látványt a dús növényzetű kert dekoratív színvilágával ütközteti a festő. Ennyiben a kép a naturalizmus és a modern fauve szemlélet ellenpontozásának „gyümölcse”. Berény nem fest járólóket, vagy a házak körül tevékenykedőket, kizárólag a képi szerkezetre és a dekoratívan elrendezett színfoltokra koncentrál. A perspektívikus szerkezet színfoltok által történő feloldása szinte teljesen síkszerűvé, ugyanakkor egyfajta zeneiséget idéző, dekoratív kompozícióvá változtatja a képet. Persze ez a spontaneitás nem azonos az önkényességgel. Berényt ugyanis nem az egyoldalúan elvont képszerűségektől és színharmóniáktól foglalkoztatták, hanem a dolgok állandóbb, lényegibb sajátosságainak megfelelő előadására törekedett.

Kaszás Gábor

